

Правила роботи з інформацією про злочини та нещасні випадки

Статтю присвячено правилам роботи з інформацією про злочини та нещасні випадки.

Ключові слова: мас-медіа, інформація, злочини, нещасні випадки.

Робота з інформацією із суду, прокуратури, правоохоронних органів має свою специфіку. Журналіст повинен максимально точно давати таку інформацію, тобто тут немає місця суб'єктивізму. Потрібно якнайзбалансованіше відтворювати позиції всіх сторін конфлікту.

Журналіст не є судом, і він не повинен намагатися його підмінити. Журналіст має подавати збалансовану інформацію, а висновки тут робить уже сама аудиторія [1; 2]. Звичайно, це стосується насамперед ще не завершених справ. Коли йдеться про справи, де вирок уже набув сили, а тим більше про матеріали, в яких журналіст розглядає злочини як соціальну проблему, то висловлення ним своєї позиції вже є невід'ємною частиною публікації.

Під час висвітлення розкритих злочинів, вирок за якими ще не ухвалено, журналістові треба повернутися до теми після вироку та повідомити аудиторії про виправдний або обвинувачувальний вирок.

Висвітлюючи інформацію про злочини, не варто згадувати про національність, расову, релігійну належність, родинні та службові зв'язки, участь у громадських організаціях людей, якщо це не має безпосереднього стосунку до здійснення злочину. Особливо це стосується прізвищ та інших даних, які можуть ідентифікувати людину.

Журналістові належить бути надзвичайно обережним із висвітленням інформації про ще не закінчені карні справи, щоб не завадити розкриттю злочину та покаранню винних. Також неприпустимо називати людину злочинцем до вироку суду. Обов'язково слід вказувати, чи визнає себе винним сам підсудний.

Неприпустимо також застосовувати для оцінки людей нецензурні та такі, що принижують гідність, вирази.

Але все це жодним чином не повинно заважати журналістським розслідуванням. Звісно, медіа – це не судовий орган, але журналісти можуть висувати звинувачення, якщо завдяки власному розслідуванню вони впевнені у провині конкретних осіб. Причому свобода дій журналіста тут безпосередньо залежить від посади критикованого. Чим вищою є посада, тим більше вимогливості висуває журналіст, тим більше припущень він може робити.

Також журналісти мають право публікувати конфіденційну інформацію, яку вони отримали зі своїх джерел у правоохоронних та інших органах. Але тут треба бути обережними, бо ці джерела можуть переслідувати свої цілі. Таку інформацію слід збалансовувати іншою точкою зору.

Якщо обвинувачені особи мають вагомий аргументи на свою користь, журналіст і медіа повинні надати їм можливість для викладення цих аргументів. Якщо обвинувачення з боку медіа виявилися хибними, журналісти мають вибачитися та визнати свою помилку.

Розглядаючи судові справи, медіа мають право критикувати правоохоронні органи, якщо вбачають в їхніх діях порушення закону, зволікання щодо вирішення справи, порушення етичних норм.

Журналіст повинен поважати правосуддя, але це не заважає піддавати обговоренню судові рішення, вади судової системи та помилки окремих суддів.

Неприпустимим є одностороннє висвітлення матеріалів судової справи, розповсюдження будь-яких відомостей про учасників процесу, якщо ці відомості безпосередньо не стосуються справи.

Особливо обережно треба ставитися до зйомок осіб, котрі постраждали від злочинів або нещасних випадків. Такі фото- чи відеозйомки мають бути максимально коректними, вони не повинні ображати чи завдавати додаткового болю. Показувати обличчя осіб, обвинувачуваних у здійсненні злочинів, дозволяється тільки з метою їх затримання чи знаходження свідків їхніх злочинів.

Останнім часом журналістів інколи звинувачують у порушенні презумпції невинуватості. При цьому особи, які подають позови, не відкидають звинувачення з боку мас-медіа, а просто вказують на те, що звинуватити їх у карних злочинах може лише суд, а не засоби масової інформації. Ця логіка може призвести до того, що ЗМІ будуть вимушені зовсім відмовитися від будь-яких звинувачень. Однак у юридичних словниках презумпція невинуватості визначається, як «один із принципів судочинства», тобто через те, що ЗМІ не є суб'єктами судочинства, на них вимогу дотримуватися презумпції невинуватості розповсюджувати не можна. Згідно з положеннями Європейської конвенції про права людини допоки провину людини



не доведено за законом, посадові особи держави не можуть заявляти про вину звинувачуваного. Такої самої позиції дотримується і Європейський Суд: «Якщо провину людини не доведено відповідно до закону, посадові особи держави мають дотримуватися презумпції невинуватості. З цього випливає, що посадовим особам заборонено до суду робити заяви щодо провини підозрюваних». Однак ні журналісти, ані засоби масової інформації не є державними посадовими особами, і на них, звичайно, не розповсюджується вимога дотримуватися презумпції невинуватості. 24 грудня 1997 р. Судова палата з інформаційних суперечок при Президентові Російської Федерації ухвалила рекомендацію за № 3 (10) «Про застосування принципу презумпції невинуватості у діяльності журналістів», де підтвердила, що «обов'язок дотримуватися принципу презумпції невинуватості у смислі <...> конституційної норми розповсюджується тільки на ті державні органи та їх посадових осіб, які мають повноваження накладати обмеження на права і свободи людини і громадянина... Журналісти не належать до категорії осіб, які мають повноваження щодо обмеження прав і свобод громадянина. Тому жодна думка журналіста, яка прозвучала у теле-, радіоэфірі, містилася у газетній публікації, в силу вказаної конституційної норми не може

юридично вплинути на права людини вважатися невинуватою». Таким чином російські юристи справедливо вказали, що журналіст уже за самою специфікою своєї професії не може порушити презумпцію невинуватості. Спроби долучити журналістів до кола осіб, здатних порушити цю презумпцію, можуть мати тільки один наслідок: реальне обмеження свободи слова, фактичну заборону на проведення журналістських розслідувань, на коментування у пресі навіть тих судових справ, які викликають значне зацікавлення громадськості [3].

Отже, головне завдання журналіста під час збирання інформації про злочини давати збалансовану інформацію, дотримуватися рівноваги між конфіденційністю розшукуваної інформації, правом підозрюваних на справедливий розгляд їхніх справ та правом громадськості на всебічну інформацію.

1. *Здоровега В. Й.* Теорія і методика журналістської творчості : підручник / В. Й. Здоровега. – 2-е вид. – Львів : ПАІС, 2004. – 268 с.
2. *Різун В. В.* Маси : тексти лекцій / В. В. Різун. – К. : ВПЦ «Київ. університет», 2003. – 118 с.
3. *Шиллингер Э.* Проблемы и перспективы развития журналистской этики в России [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.medialaw.ru/selfreg/5/08.htm>.

Подано до редакції 25. 11. 2012 р.

Ivanov Valeriy.

The rules of work with information on crime and accidents.

This article is devoted to the rules of work with information on crimes and accidents.

Key words: mass media, information, crimes, accidents.

Иванов В. Ф.

Правила работы с информацией о преступлениях и несчастных случаях.

Статья посвящена правилам работы с информацией о преступлениях и несчастных случаях.

Ключевые слова: масс-медиа, информация, преступления, несчастные случаи.

